

5.3. A biodiverzitás csökkenése

A biodiverzitás az élőlények sokféleségét jelenti, azonban erről több szinten, különböző szempontok szerint is lehet beszélni: a genetikai diverzitás megkülönböztethető pl. egy egyed genetikai állományán belül, egyedek populáción belül, vagy egy faj különböző populációi között is. Beszélhetünk taxonómiai diverzitásról, ami a taxonok (pl. fajok) sokféleségét veszi számításba vagy például élőhelyek sokféleségéről, mikroorganizmusok esetén pedig különösen fontos azok anyagcsere változatossága, metabolikus diverzitása. Ezek tér és időbeli mintázatot is jelentenek, így a Földön eltérő életközösségek, társulások lesznek jellemzőek (ezek részletes ismertetése nem célja az anyagnak). Bármelyikben történő változás, például egy környezeti szennyezés hatással lesz a többire is: egy szennyeződés bizonyos élőlények eltűnésével járhat, míg mások így szelektíven előnybe kerülhetnek, elszaporodhatnak (pl. inváziós fajok). A mezőgazdasági művelés és annak módja közvetlenül is hat a biodiverzitásra: a növényvédő szerek használata is csökkenti azt, nem beszélve a rétek kaszálásának vagy az intenzív talajművelés hatásáról. Az ökológiai gazdálkodással az ember pont ezt a folyamatot igyekszik csökkenteni (pl. agrokémiai szerek mellőzése, vegyes gazdálkodási rendszerek, zöldtrágya felhasználása, alacsonyabb állatsűrűség alkalmazása stb.)

Hadd mondjunk itt el egy érdekes, bár szomorú példát a biodiverzitás drasztikus csökkenésére egy környezetszennyezéssel járó probléma kapcsán:

Nauru, egy kicsi (kb. 21 km² területű) szigetország a Csendes-óceánban. A XX. század elején nagy mennyiségű foszfátot fedeztek fel rajta, melynek bányászatát szinte azonnal megkezdték, ez lett a sziget fő bevételi forrása, exportjából adódó bevételek a lakosságot is gazdaggá tették. Ugyanakkor ennek hatására eltűnt az önellátó gazdálkodás, élelmiszerekben is egyre inkább behozatalra szorultak. Az 1990-es évek végétől a foszfátkészletek viszont kimerülni látszottak, ez gyors gazdasági hanyatlást jelentett, miközben nyilvánvalóvá vált a drámai természeti katasztrófa, ami a bányászat következményeként kialakult: a bányák helyén meddőhányók maradtak, a népes dzsungelt élettelen sziklák váltották fel, élelmiszer termelése is lehetetlenné vált (18. kép). A szigeten a növény- és állatfajok száma lecsökkent, a foszfátbányászatból származó, tengerbe ömlő iszap súlyosan károsította a környező tengerek élővilágát is. Természetesen az utóbbi évtizedben próbálkoznak a sziget megmentésével (pl. bányarehabilitációs program), de ez minden bizonnyal hosszú évtizedeket vesz igénybe, ha egyáltalán lehetséges.

18. kép. Nauru szigetének látképe.

(Forrás:

<https://www.theguardian.com/world/2018/sep/04/corruption-incompetence-and-a-musical-naurus-riches-to-rags-tale>)

Tény, hogy a biológiai sokféleség számos módon hozzájárul az élethez, ennek fenntartása kulcsfontosságú a Föld életében. A természetvédelem fő célja maga is a biológiai diverzitás és ezzel kapcsolatosan az élőhelyek megőrzése.

2024. augusztusában lépett érvénybe az Európai Unió természet-helyreállítási rendelete (Nature Restoration Law – NRL), amely értelmében a tagállamok olyan intézkedéseket hoznak, amelyekkel 2050-ig helyreállítják a leromlott állapotú/sérült élőhelyeket. Ez különösen fontos, hiszen törvényhozóink végre belátták, hogy az egészséges ökológiai rendszerek biztosítják az emberi élet alapvető feltételeit.

A jogszabály főbb kitételei:

Az ökoszisztémák, élőhelyek helyreállítása az EU szárazföldi és tengeri területein, ezáltal a fajok „visszatelepülésének”, diverzitásának újradefiniálása, biodiverzitás csökkenésének megakadályozása.

A helyreállító intézkedések uniós szinten a szárazföldi és tengeri területek legalább 20%-át, 2050-ig pedig a helyreállításra szoruló ökoszisztémák 190%-át kell fedniük.

A helyreállítást a megjelölt minden ökoszisztémában (szárazföldi, tengerparti, édesvízi, erdei, mezőgazdasági és városi ökoszisztémák), beporzó populációk vonatkozásában is végre kell hajtani. Egy stratégiai helyreállítási terv kidolgozásához a tagállamoknak két év áll rendelkezésére.